

“๗ องค์กรจับมือเตรียมผลักดัน แผนยุทธศาสตร์เพื่อความสุขในระยะท้ายของชีวิต”

สช. เปิดเวทีระดมความเห็นจัดทำแผนยุทธศาสตร์สร้างเสริมสุขภาพในระยะท้ายของชีวิต หวังใช้เวลา ๓ ปี รมรณรงค์คนไทยปรับทัศนคติที่ตีต่อความตาย พร้อมสร้างมาตรฐานระบบบริการดูแลในระยะท้ายของชีวิต เตรียมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีผลักดันเป็นวาระแห่งชาติ

เมื่อเร็วๆ นี้ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) จัดการประชุมสัมมนาสุขภาพเฉพาะประเด็น ครั้งที่ ๒ ในหัวข้อ “แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพในระยะท้ายของชีวิต พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙” มี นพ.ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล เป็นประธานกรรมการจัดสัมมนาสุขภาพเฉพาะประเด็นฯ พร้อมปาฐกถาพิเศษ “ความสุขในระยะท้ายของชีวิต” โดย อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (ส.สิวลักษณ์) ณ ห้องพีนิทซ์ ฮอลล์ ๘ อิมแพ็ค เมืองทองธานี ถ.แจ้งวัฒนะ จ.นนทบุรี

>> อ่านต่อหน้า ๔

ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔๓ เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗
www.nationalhealth.or.th

* * * ถอดบทเรียนจากโครงการบริหารจัดการน้ำ

* ๓.๕ แส่นล้านบาท *

ย้อนรอย พ.ร.ก.กู้เงิน ๓.๕ แส่นล้านบาท

หลังวิกฤตมหาอุทกภัยเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๔ รัฐบาลได้มอบหมายให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการน้ำ (กยบน.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ซึ่งได้ทำแล้วเสร็จในเดือนถัดมาคือ มกราคม ๒๕๕๖

แต่กลายเป็นว่าแผนแม่บทในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนดังกล่าว ได้ถูกต่อต้านจากสังคมอย่างมากเนื่องจากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน โดยเฉพาะการออก พ.ร.ก.กู้เงิน ๓.๕ แส่นล้านบาท สำหรับโครงการออกแบบก่อสร้าง

>> อ่านต่อหน้า ๒

สานพลัง สร้างสุขภาวะ

สานพลัง

ปฏิรูประบบสุขภาพ

พลเมืองภิวัตน์

ฐานสำคัญสู่การปฏิรูป ประเทศไทย

เช้าตรู่ของวันพฤหัสบดีที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๗ เครือข่ายกลุ่มผู้นำทำกิน นำโดย **รัตนา สมบูรณ์วิทย์** พร้อมแล้วสำหรับการเดินทางออกจากจังหวัดสุพรรณบุรี มุ่งหน้าสู่จุดหมายปลายทางที่ศาลปกครอง บนถนนแจ้งวัฒนะ เพื่อทำหน้าที่ในฐานะพลเมือง ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคมและองค์กรต่างๆ ในการเข้ารับฟังการนัดแถลงด้วยวาจาต่อศาลปกครองกลางตามที่สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อนเป็นผู้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรีกับพรรครวม ๔ คน เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในโครงการบริหารจัดการน้ำ ๓.๕ แส่นล้านบาท

จึงไม่แปลกที่บริเวณด้านหน้าศาลปกครอง จะคึกคักเป็นพิเศษ เพราะถูกใช้เป็นจุดนัดหมายของเพื่อนพ้อง น้องพี่ เครือข่ายต่างๆ รวมถึงเป็นจุดนัดพบของเราคือ ฉันและเธอ **รัตนา สมบูรณ์วิทย์** คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ที่จะมานั่งพูดคุยในประเด็นที่กำลังอินเทรนด์ (in trend) **ปฏิรูปประเทศไทย**

เธอ เปิดประเด็นก่อนเลยว่า การปฏิรูปไม่ใช่ของใหม่ มีการขับเคลื่อนจากกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนทั่วประเทศมานานกว่า ๑๐ ปี โดยการใช้กระบวนการสมัชชาเป็นเครื่องมือ ซึ่งต่างก็เห็นด้วยว่าประเทศไทยมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูป คือ ต้องเปลี่ยนโครงสร้างระดับบนซึ่งมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจเป็นการ

>> อ่านต่อหน้า ๑๐

ค้นหาคำปฏิรูป

นักประสานงานมืออาชีพ

หน้า ๓

ส.ค.ส. สื่อความสุข

หนังสือดีที่ไม่มีขาย
อยากได้อีก...

หน้า ๔

เมาส์

“สมัชชาสุขภาพ”:
เครื่องมือสร้างประชาธิปไตย
แบบมีส่วนร่วม

หน้า ๕

คุณค่าของคน

“จะนะ” ก้าวข้ามความขัดแย้ง
สู่การใช้ข้อมูลรักษาแผ่นดิน

หน้า ๘

รายงานพิเศษ
โดย กองบรรณาธิการ

ถอดบทเรียนจากโครงการบริหารจัดการน้ำ

ต่อจากหน้า ๑

บริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนและระบบแก้ปัญหาทุกภัยของประเทศ กระทั่งมีผู้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ที่สุดศาลปกครองกลางพิพากษาให้รัฐบาลไปดำเนินการจัดกระบวนการรับฟังความเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนที่จะดำเนินการจ้างออกแบบและก่อสร้างในแต่ละแผนงาน (โมดูล)

กระนั้นก็ตาม การทำประชาพิจารณ์ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก อีกทั้งมีการกระทบกระทั่งระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากถูกกีดกันและไม่พอใจในข้อมูลที่ไม่ชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่

๓ ปัจจัยหนุนพลังพลเมืองที่เข้มแข็ง

กล่าวได้ว่า ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการบริหารจัดการน้ำ ๓.๕ แสนล้านบาท ถูกจับตามองและสร้างแรงกระตุ้นต่อสังคมเป็นระลอกอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งด้วยเป็นโครงการขนาดใหญ่มีประชาชนที่จะได้รับผลกระทบจำนวนมาก แต่กลับมีรายละเอียดที่คลุมเครือโดยเฉพาะข้อกล่าวหาในเรื่องทุจริตคอร์รัปชัน และอีกส่วนคือ พลังของเครือข่ายบริหารจัดการน้ำภาคประชาชน ที่มีส่วนทำให้เกิดปฏิกิริยาคัดค้านอย่างกว้างขวางในสังคม

ได้มีการถอดบทเรียนต่อกรณีนี้ โดยสำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ (สปส.) หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ ของเครือข่ายต่างๆ ตามมติสมัชชาปฏิรูประดับชาติ และมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูป เช่น การจัดการตนเอง เป็นต้น

การถอดบทเรียนได้ข้อสรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้พลวัตของเครือข่ายบริหารจัดการน้ำมีพลังเหวี่ยงสูงมี ๓ องค์ประกอบ คือ

๑. มีจิตใจที่มุ่งมั่นในการเกาะเกี่ยวและเชื่อมประสานแม้จะเผชิญกับอุปสรรคที่ขวางกั้นมากมายเพียงใดก็ตาม
๒. มีงานวิชาการที่พิสูจน์ได้เป็นฐานรองรับ และสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ตลอดเวลา
๓. มียุทธศาสตร์การทำงานโดยเป็นผู้กำหนดเกมรุกเอง

“นี่เป็นพลังพลเมืองที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมาก สิ่งนี้จะเป็นบทเรียนให้เครือข่ายอื่นๆ นำไปปรับใช้ ที่ผ่านมามีเรื่องถึงใจที่มุ่งมั่น กรณีการชุมนุมของ กบปส. เราจะเห็นได้ชัดเลยว่าใจมาก่อน ใจนี้แหละที่จะทำลายอุปสรรคอื่นๆ แทบทั้งหมดลง ความยากลำบากจะถูกก้าวข้าม” ดร.วณิ ปิ่นประทีป ผู้อำนวยการ สำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ (สปส.) กล่าวสรุปการถอดบทเรียนโครงการจัดการน้ำ ๓.๕ แสนล้านบาท

ผู้อำนวยการ สปส. กล่าวต่ออีกว่า การถอดบทเรียนดังกล่าว สปส. จะดำเนินการจัดทำเป็นเอกสารหนังสือ บทความ เพื่อเผยแพร่ตามช่องทางสาธารณะต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เครือข่ายอื่นๆ ได้ศึกษาถึงความสำเร็จในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

ในฐานะที่ทำงานประสานและสนับสนุนเครือข่ายภาคประชาชน ดร.วณิ เห็นว่า ปัจจุบันภาคประชาชนมีความตื่นตัวในกระบวนการมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะ

๓.๕ แสนล้านบาท

ต้นนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนชาวบ้านกล้าที่จะร้องเรียนขอเอกสารโครงการ หรือแม้กระทั่งโต้แย้งกับผู้ว่าราชการจังหวัดอย่างซึ่งหน้า

“กรณีโครงการจัดการน้ำ ๓.๕ แสนล้านบาท ในโมดูล A5 การก่อสร้างทางผันน้ำ หรือ Floodway เป็นการสร้างขุดลอกทำเป็นแม่น้ำขนาดย่อมตัดผ่านกลางชุมชน กลางหมู่บ้าน กลางจังหวัด คิดดูว่าจะเกิดผลกระทบมากมายขนาดไหน ชาวบ้านเขาจึงกล้าที่จะไปต่อว่า สส. ของเขาเลยนะว่า ทำไมกล้าที่จะยกมือให้ผ่านสภาโดยไม่รู้เลยหรือว่า โครงการนี้จะทำลายบ้านเกิดถิ่นที่อยู่อาศัย ที่ทำกินได้ นี่คือปรากฏการณ์ที่สำคัญเมื่อก่อนชาวบ้านคิดว่าอย่าไปยุ่งกับพวก สส. แต่ตอนนี้เปลี่ยนเพราะตระหนักแล้วว่า เขาจำเป็นต้องยุ่งกับการเมืองเพราะการเมืองยุ่งกับเขา”

▶ ดร.วณิ ปิ่นประทีป

“เส้นสร้างสุข” โดย คิม

ร่วมหนุนเสริมเครือข่ายขับเคลื่อนมติสมัชชา

มีแผนให้การสนับสนุนมติสมัชชา ๔ เรื่อง ได้แก่

๑. การสนับสนุนเครือข่ายปฏิรูปที่ดิน ในการร่วมผลักดันกฎหมาย ๔ ฉบับ คือ ๑. ร่างพรบ. สิทธิชุมชน ในการจัดการที่ดินและทรัพยากร เดิมชื่อร่างพรบ. โฉนดชุมชน เป็นกฎหมายที่ช่วยประกันให้คนจนมีที่ทำกิน ๒. ร่างพรบ. ธนาครที่ดิน เป็นกฎหมายที่ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อที่ดินของเอกชน หรือที่ดินของรัฐที่รกร้างมาจัดสรรรูปแบบโฉนดรวม ๓. ร่างพรบ. ภาษีอัตราก้าวหน้า เพื่อเรียกเก็บภาษีสำหรับผู้ที่มั่งคั่งมากกว่า ๕๐ ไร่ขึ้นไป แต่ไม่ทำประโยชน์ในอัตราก้าวหน้า ๔. พรบ. กองทุนยุติธรรม สำหรับคนจนที่ไม่มีเงินประกัน ในข้อหาบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งมีมากกว่าแสนรายต้องติดคุก ระหว่างรอการพิสูจน์ว่า อยู่ในที่ทำกินของตัวเองอยู่ก่อน และรัฐมาประกาศเป็นที่อนุรักษ์

๒. จังหวัดจัดการตนเอง ร่วมมือกับคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ยกร่างกฎหมายที่เรียกว่าจังหวัดปกครองตนเอง ตามรัฐธรรมนูญที่ว่าพื้นที่ใดที่มีความพร้อมสามารถปกครองตนเองได้ โดยให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเอง มีระบบการจัดเก็บภาษีเอง

๓. สนับสนุนเครือข่ายต่างๆ ในการรณรงค์กิจกรรมต่อต้านคอร์รัปชัน

๔. การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง “เนื่องจากเราเป็นหน่วยงานสนับสนุน การขับเคลื่อนจึงต้องมีเจ้าภาพหลัก อย่างเรื่องข้อ ๑ มีเครือข่ายปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งไม่แพ้เครือข่ายบริหารจัดการน้ำ ขณะนี้ได้รวมตัวกันเพื่อผลักดันกฎหมาย ๔ ฉบับดังกล่าว เรื่องจังหวัดจัดการตนเอง มีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและเครือข่ายจัดการตนเอง ๑๕-๑๖ เครือข่าย เป็นต้น ส่วนที่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของเครือข่ายเป็นสำคัญ”

เรียกได้ว่า ใจต้องมาก่อน อย่างอื่นค่อยว่ากัน

คนคนปฏิรูป

โดย กองบรรณาธิการ

นักประสานงานมืออาชีพ

๑. การเงินต้องโปร่งใส ๒. ไม่ประพฤติผิดในกาม

คือหลักการทำงาน ๒ ข้อ ที่ **ครูเปลื้อง คงแก้ว** ครู-กวี-นักสู้ ชาวตราง ที่ **สุวณิ สมานิ** ผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพภาคใต้ ยังคงน้อมรำลึกในคำสอนของครูเปลื้องเป็นวัตรปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

“ครูเปลื้องเป็นครูบาอาจารย์ที่ที่นับถือ ท่านทั้งปฏิบัติให้เห็นและอบรมสั่งสอนเสมอว่า คนทำงานด้านสังคมจะต้องมีหลักการใช้ชีวิตดังกล่าว คือ การเงินจะต้องซื่อสัตย์ โปร่งใสตรวจสอบได้ และชีวิตครอบครัวต้องไม่ผิดหลักศีลธรรม และที่น้อมรับมาปฏิบัติโดยตลอด” สุวณิ ย้อนเล่าถึงครูเปลื้อง บุคคลที่เป็นแบบอย่างการทำงานให้ฟัง

กล่าวได้ว่าชีวิตของเธอคลุกคลีกับงานภาคประชาชน โดยเริ่มเป็นที่เลี้ยงค่ายเยาวชน จากนั้นก็ร่วมงานกับเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนชุมชนจังหวัดตราง กระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เกิด พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ จึงได้มีโอกาสเข้าร่วมแลกเปลี่ยนบนเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดภาคใต้ ๑๔ จังหวัด และนำกลับมาต่อยอดที่บ้านเกิดในจังหวัดตรางด้วยอาศัยเครื่องมือสมัชชาสุขภาพ ในการประสานงานกับเครือข่ายภาคประชาชนภาครัฐ และองค์กรท้องถิ่น

การขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปธรรม ได้มีการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดตราง กระทั่งเกิดฉันทามติในเรื่องสุขภาพะ ๕ มติ คือ

๑. ทรพยากรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เด็ก และเยาวชน ๓. การบริโภคทางไกลโรค ๔. มาตรฐานการบริการในโรงพยาบาลรัฐ และ ๕. เกษตรปลอดภัย

ทั้ง ๕ มติได้ถูกนำมาขับเคลื่อน ๔ มติ ทั้งนี้ มติเรื่องทรพยากรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังเป็นประเด็นที่มีความรุนแรงและกว้างจึงเห็นควรให้เก็บไว้เพื่อรอโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

อย่างไรก็ดี จากทั้ง ๕ มติดังกล่าว ได้ถูกนำมาบรรจุลงในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตราง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อจะให้เป็น “จังหวัดตราง เมืองแห่งความสุข”

“๕ มติ มาจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายต่างๆ ในทุกภาคส่วน ซึ่งในฐานะของผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพ มีหน้าที่เพียงประสานงานเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม จากนั้นก็บันทึกและสื่อสารกลับไปสู่สาธารณะ”

ผลจากการขับเคลื่อนด้วยเครื่องมือสมัชชาสุขภาพอย่างเข้มข้นนี้เอง จึงทำให้สมัชชาสุขภาพจังหวัดตราง ได้รับรางวัลสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ ไปครองเมื่อปี ๒๕๕๕ ทั้งนี้รางวัลดังกล่าวมีเกณฑ์พิจารณาที่ครอบคลุมเนื้อหาการทำงานตาม พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้มีเครื่องมือในการพัฒนาสุขภาพะและนโยบายด้านสาธารณสุข ๓ ด้าน คือ ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพ การประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพ (HIA) และสมัชชาสุขภาพ ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับรางวัลจะต้องนำเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ในพื้นที่ทั้งระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด จนเกิดความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นตัวอย่างของการทำงานในพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ

“ตามแผนงานจากนี้ไป เป็นการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดให้ลงไปยังในระดับตำบลมากยิ่งขึ้น ซึ่งบทบาทของคนที่ทำงานจะต้องไม่ยึดติดว่าเป็นเจ้าของ แต่มีหน้าที่เป็นผู้ประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม จากนั้นก็ส่งข้อมูลกลับไปให้เกิดการขับเคลื่อนเป็นนโยบายสาธารณะจากชุมชนเอง”

เกาะรอยโลก

โดย ปรากฏทิพย์ เนตรน้อย

สันติภาพที่ฮิโรชิมา

ประเทศญี่ปุ่น

ประสบการณ์จากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร International Course on Community Health and Development Leadership (ILDC) ที่จัดขึ้นโดย The Asian Health Institute (AHI) ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ ๘ กันยายน - ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ ที่ประทับใจมากที่สุดอย่างหนึ่ง คือ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านการศึกษาดูงาน ได้สร้างมุมมองการเรียนรู้ใหม่ให้กับผู้เข้ารับการอบรมเป็นอย่างดี

หนึ่งในสถานที่ประวัติศาสตร์ที่เปิดโลกการเรียนรู้ของผู้คนต่างถิ่น คงต้องนับเมืองฮิโรชิมา

เป็นหนึ่งในนั้น การทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ที่ฮิโรชิมาและนางาซากิ เป็นการโจมตีจักรวรรดิญี่ปุ่นด้วยอาวุธนิวเคลียร์ เมื่อปลายสงครามโลก ครั้งที่ ๒ โดยคำสั่งของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา **แฮร์รี เอส. ทรูแมน**

หลังจากการโจมตีทิ้งระเบิดเพลิงตามเมืองต่างๆ ๖๗ เมืองของญี่ปุ่นอย่างหนักหน่วงเป็นเวลาติดต่อกันถึง ๖ เดือน สหรัฐอเมริกาจึงได้ทิ้ง “ระเบิดปรมาณู” หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าระเบิดนิวเคลียร์ใส่เมืองฮิโรชิมาในวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ตามด้วยลูกที่สองที่เมืองนางาซากิ โดยให้จุดระเบิดที่ระดับสูงเหนือเมืองเล็กน้อย แรเงระเบิดทำให้ผู้เสียชีวิตที่ฮิโรชิมาสูงถึง ๑๔๐,๐๐๐ คน และที่นางาซากิถึง ๘๐,๐๐๐ คน ผู้เสียชีวิตเกือบทั้งหมดในทั้ง ๒ เมืองเป็นพลเรือน

ประเทศญี่ปุ่น ได้สร้างฐานการเรียนรู้ประวัติศาสตร์แห่งสันติภาพขึ้นที่เมืองฮิโรชิมา **Hiroshima Peace Memorial Museum** แห่งนี้ ได้บอกเล่าเรื่องราวอย่างรอบด้านของประวัติศาสตร์แห่งความสูญเสีย ไม่ว่าจะเป็นการจำลองสถานที่เกิดเหตุจริง ช่วงเวลาเหตุการณ์สำคัญๆ ความเป็นมาของเหตุแห่งการระเบิด ผู้เสียหาย เสื้อผ้า ข้าวของ เครื่องใช้

ประวัติศาสตร์ไม่ได้ทำให้เราจดจำเพียงสิ่งที่เห็นหรือข้อมูลที่ได้รับเท่านั้น แต่ประวัติศาสตร์ยังย้ำเตือนถึงสิ่งที่ผ่านมามากว่าควรจะต้องเกิดขึ้นอีกหรือไม่ หลายองค์กรจึงได้พยายามสื่อสารเรื่องสันติภาพในรูปแบบกิจกรรม และการรณรงค์อย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

นอกจากได้เรียนรู้ผ่านสิ่งของและสถานที่แล้ว การพูดคุยกับบุคคลที่มีประสบการณ์ตรงและได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกที่สะกิดใจหลายเรื่อง เช่น เรื่องเล่าของพยาบาลวัยล่วงเลย ๖๐ ที่เล่าความทรงจำเลี้ยวหนึ่งของชีวิต เมื่อครั้งเป็นนักศึกษาพยาบาล ที่เห็นเพื่อนร่วมหอพักต้องเสียชีวิต ภาพของเด็กน้อยยุดนมจากอกแม่ที่ได้เสียชีวิตแล้ว การช่วยเหลือคนบาดเจ็บ หรือการเสียชีวิตของคนไข้ไม่เว้นแต่ละวัน ความทรมานใจที่ไม่สามารถจะสื่อสารให้ใครรับรู้ได้ ความเจ็บปวดจากข้างในที่ยาวนานถึง ๒๐ ปีของเธอนั้น ปัจจุบันถูกถ่ายทอดเป็นบทเรียนให้กับคนรุ่นหลัง เพราะเธอเชื่อว่า การเก็บเรื่องราวไว้เพียงคนเดียว จะไม่เป็นประโยชน์ใดๆ กับสังคมเลย

เรื่องเล่าจากชายชราที่ถูกสังคมนิตตราว่ามาจากเมืองฮิโรชิมา และอาจนำโรคภัยมาให้ ก็ เป็นอีกเรื่องที่น่าสนใจ เขาถูกห้ามแต่งงานกับหญิงที่ตนรัก เพียงเพราะมีครอบครัวอาศัยอยู่ที่เมืองฮิโรชิมา ด้วยความเสียใจในครั้งนั้น เขาเดินทางออกจากบ้านเกิด และไม่เคยหวนกลับมาอีกเลย จนกระทั่งได้กลับมาพบกับเพื่อนเก่าที่มีสายใยแห่งความผูกพันกันอยู่ เขาจึงตัดสินใจกลับมาและทำประโยชน์ให้กับเมืองฮิโรชิมาอีกครั้ง ด้วยการเป็นตัวแทนของคนที่ได้รับผลกระทบ บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นอาสาสมัครในพิพิธภัณฑ์ และสอนเด็กๆ ทำเครื่องบินกระดาษ

สิ่งหนึ่งที่ย้ำเตือนอยู่ในใจเขาเสมอ และได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเมืองนี้ คือ คำสอนของแม่เขาที่ว่า **อย่าเกลียดชัง ให้อภัย และอย่ายอมแพ้ (Don't Give Up)**

แม้ด้านหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น จะมีภาพลักษณ์ของการสร้างสันติภาพ แต่คนบางกลุ่มกลับวิตกและกังวลกับการผลิตพลังงานนิวเคลียร์ (Nuclear power plant) มากกว่า ๓๐ แห่งในญี่ปุ่น แม้รัฐบาลจะให้เหตุผลเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน แต่หลายคนเชื่อว่า การผลิตพลังงานนิวเคลียร์มีเหตุผลแอบแฝง เป็นไปเพื่อป้องกันการรุกรานจากประเทศเพื่อนบ้านนั่นเอง

ความเข้มแข็งของภาคประชาชน หรือกลุ่ม NGOs ที่ลุกขึ้นมาคัดค้านหรือขัดขืนต่อเรื่องนี้ กลับกลางเลือน ไม่มีปรากฏให้เห็นเด่นชัดในประเทศญี่ปุ่น มีเพียงการรณรงค์ ปลูกฝัง เพียงกลุ่มเล็กๆ ที่ไม่มีพลังในการต่อรองกับภาครัฐมากนัก จึงเกิดคำถามที่ชวนให้สงสัยว่าประเทศญี่ปุ่นต้องการที่จะสร้างภาพแห่งสันติภาพ เพื่อการตื่นรู้อย่างแท้จริงหรือไม่ ฉากของสงครามนิวเคลียร์จะจบลงด้วยสันติภาพที่เมืองฮิโรชิมา หรือจะย้อนรอยความพินาศขึ้นมาอีกครั้ง ก็ไม่ต่างจากเมืองฮิโรชิมาที่เคยประสบมา

ต่อจากหน้า ๑

“๗ องค์กรจับมือเตรียมผลักดันฯ”

อาจารย์สุลักษณ์ กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงความแก่ เจ็บป่วย และตายได้ การเตรียมตัวตายอย่างมีสติจึงมีความสำคัญที่จะทำให้ทุกคนเผชิญกับความตายได้อย่างอาจหาญ โดยหลักที่ควรนำมาใช้ คือ การพิจารณาทุกวัน ว่าความแก่ ความเจ็บไข้ ความตาย การพลัดพรากเป็นของธรรมดา และทุกคนมีกรรมเป็นของตนเอง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งหลักนี้แม้ยังไม่เจ็บป่วยก็สามารถพิจารณาได้เสมอ

สำหรับผู้ป่วยที่อยู่ในระยะท้ายของชีวิตสามารถรักษาได้ด้วยไมตรีจิต เพียงแต่ทุกคนต้องช่วยกันอย่างมีเมตตา โดยเฉพาะคนในท้องถิ่น หมู่บ้าน ภิภุสงฆ์ หรือบาทหลวง เป็นต้น รวมถึงคนในครอบครัวของผู้ป่วย

ส่วนบุคคลในครอบครัวที่ยังยึดติดกับความเชื่อว่าจะต้องรักษาจนถึงที่สุดจะต้องปรับทัศนคติใหม่ ให้เห็นมหันตภัยของการรักษาด้วยยาหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่จนวาระสุดท้าย ซึ่งบางครั้งนอกจากไม่สามารถรักษาโรคได้แล้ว ยังมีผลทางลบต่อผู้ป่วยด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องใช้หลักธรรมะเข้ามาช่วยกล่อมเกล้า

หลังจากการแสดงปาฐกถา นพ.ศิริวัฒน์ ทัพย์รชาติ ประธานกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น ก็ได้้นำเข้าสู่การประชุมสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น “แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพในระยะท้ายของชีวิต พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙” โดยกล่าวว่า แผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้มุ่งให้คนไทยมีความรู้ ทัศนคติที่ดีต่อการมีสุขภาพในระยะท้ายของชีวิตและตายดี และการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative care) นับตั้งแต่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคที่อาจคุกคามต่อชีวิต (Life-threatening illness) จนกระทั่งผู้ป่วยอยู่ในระยะท้ายของโรค (End of Life) ครอบคลุมทั้งมิติของสุขภาพ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบ

“ผู้ป่วยระยะท้าย มักทุกข์ทรมานจากอาการไม่สุขสบายต่างๆ ทั้งในส่วนที่เกิดจากตัวโรคเองและจากการรักษาที่ไม่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย การผินวงจรชีวิต (The Cycle of Birth and Death) ที่เป็นธรรมชาติ ทำให้การตายที่ควรเป็นไปอย่างสงบ กลับกลายเป็นการตายที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานต่อทั้งตนเอง ครอบครัว ผู้รับผิดชอบดูแล และสังคมโดยรวม รวมถึงก่อภาระค่าใช้จ่ายทางสุขภาพอย่างมหาศาล”

นพ.ศิริวัฒน์ กล่าวต่อว่า เหตุผลสำคัญของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว เนื่องมาจากการขาดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพในระยะท้ายของชีวิตที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ปัจจุบันมีเพียงมาตรา ๑๒ ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่รับรองสิทธิของผู้ป่วยในการทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตตน หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้

ขณะที่ระบบบริการสุขภาพในภาพรวมยังไม่มี การระบุถึงการจัดบริการ การดูแลแบบประคับประคอง ทำให้ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องจะกระจายตามสถานพยาบาลต่างๆ โดยขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ให้บริการ บางกลุ่ม ที่เห็นความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยระยะท้ายหรือกลุ่มผู้มีใจรักการบริการด้านนี้เท่านั้น แต่ไม่มีการกำหนดบทบาท หรือตำแหน่งของผู้ให้บริการอย่างชัดเจน รวมถึงไม่มีการจัดตั้งหน่วยบริการที่ได้มาตรฐานอย่างเป็นทางการ

>> อ่านต่อหน้า ๕

ส.ค.ส. สื่อความสุข

โดย ศราวุธ

หนังสือดีที่ไม่มีขาย

อยากได้ต้อง...

“ป่าแม่ถอด : บ้านของสมุนไพร่”

โดย “ภญ.ดร.สุภาภรณ์ บิดิพร” และคณะ

คู่มือสำรวจสมุนไพร่ป่าแม่ถอด จังหวัดลำปาง หนังสือดีไซน์สวยเกือบสามร้อยหน้าที่พิถีพิถันตั้งแต่การหาข้อมูลจัดทำเนื้อหา ถ่ายภาพประกอบ รวมถึงขบวนการผลิต ที่พิมพ์สีสี่ด้วยกระดาษอาร์ตมันตลอดทั้งเล่ม เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าแห่งนี้ได้อย่างชัดเจน เพราะมีพืชพรรณต่างๆ

อย่างหลากหลาย เฉพาะสมุนไพร่จากการสำรวจเพียง ๓ เดือน ก็พบกว่า

สองร้อยชนิด

โดยมีข้อมูลที่น่าตกใจว่า ณ ผืนป่าแห่งนี้ได้มีการขอสัมปทานทำเหมืองแร่เหล็ก แต่ชาวชุมชนแม่ถอดได้ขอใช้สิทธิ์เพื่อให้มีการประเมินผลกระทบก่อนจึงเป็นที่มาของการสำรวจและจัดทำหนังสือเล่มนี้ที่ชี้ให้เห็นว่า ระหว่างการทำเหมืองแร่เหล็ก ที่จะทำลายผืนป่าอย่างย่อยยับ กับการพัฒนาป่าแม่ถอดให้เป็นบ้านสมุนไพร่ เพื่อประโยชน์ที่ยั่งยืน

แนวทางใดที่เหมาะสม และควรจะไปมากกว่ากัน !

“ตามรอยเขาเงินล้าน” ผลการศึกษาโครงการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนรุ่งอรุณ ปีการศึกษา ๑/๒๕๕๖

แม้จะเป็นผลงานของนักเรียนมัธยมปลายแต่นำเสนอได้ราวกับมืออาชีพ ผ่านเนื้อหาและภาพประกอบสีสดตลอดทั้งเล่ม ที่ทำได้อย่างน่าอ่าน บอกเล่าเรื่องราวของชาวชุมชนผาซ้อน และชุมชนบ้านโชคชัย ที่มีความผูกพันกับ “กลุ่มเขาเงินล้าน” ซึ่งประกอบด้วยภูเขาต่างๆ อาทิเช่น ผาฮาง ผาซ้อน ผาโขง ผาจันได ฯลฯ มาหลายชั่วอายุคน ดังนั้น หากมีการสร้างเหมืองแร่หินขึ้นมาย่อมสร้างผลกระทบต่อวิถีชุมชนอย่างไม่อาจประเมินค่าได้ทำให้ชาวชุมชนต่างร่วมแรงร่วมใจต่อสู้เพื่อรักษากลุ่มเขาเหล่านี้ไว้ มาเป็นเวลากว่าสิบปีแล้ว

โดยหนังสือทั้งสามเล่มไม่มีขายครับ แต่หากสนใจสามารถเขียนไปรษณียบัตรมาขอไปอ่านกันได้ฟรีๆ โดยเขียนชื่อคอลัมน์ (ส.ค.ส. สื่อความสุข) และระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ พร้อมทั้งอยู่ติดตอกลับ มายัง สำนักการสื่อสารทางสังคม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ชั้น ๓ อาคารสุขภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ หมู่ ๔ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

แล้วก็เตรียมรออ่านหนังสือดีๆ เหล่านี้ที่บ้านกันได้เลย

หมายเหตุ : “ป่าแม่ถอด : บ้านของสมุนไพร่” มีจำนวนจำกัดเพียง ๑๐ เล่มเท่านั้น

สมัชชา ขาขึ้น
ขาลง
โดย นายดำดี

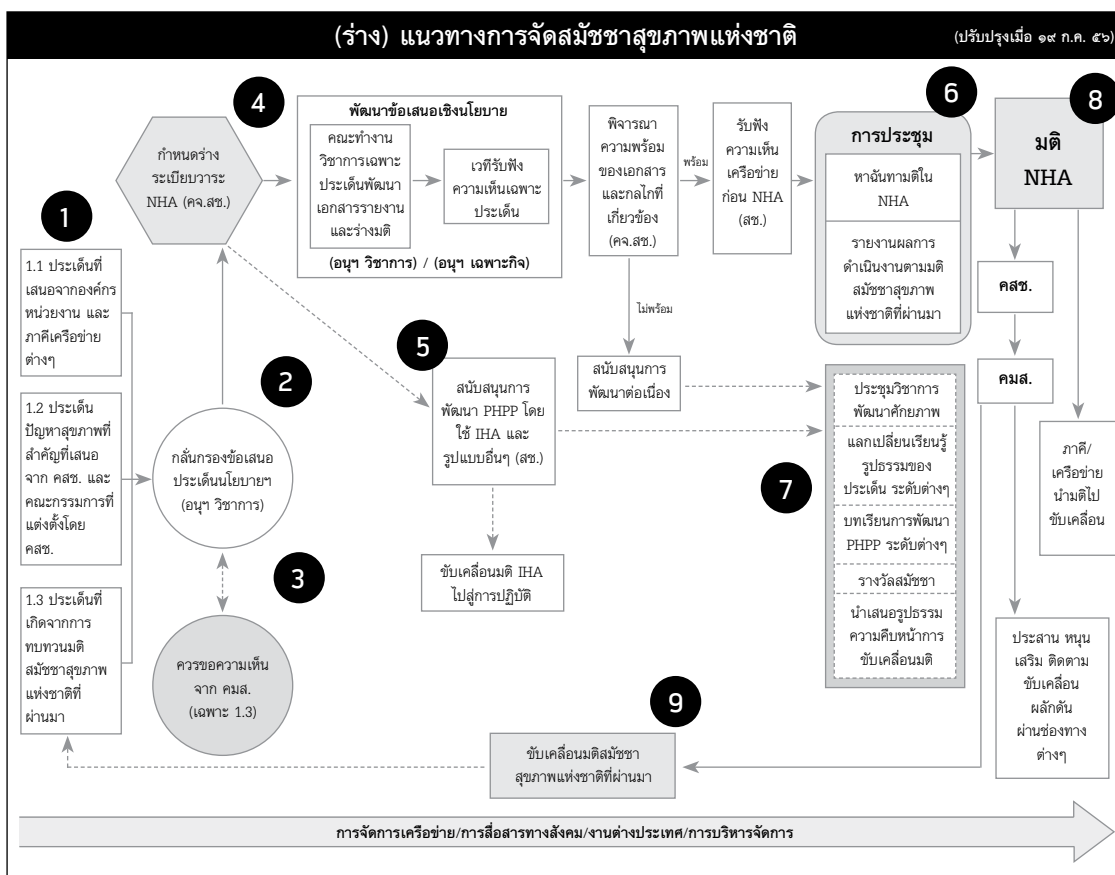
ร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

ในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

“นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของประเทศไทยจะ何去何ต ใครเป็นผู้กำหนด” เป็นคำถามที่ผมตั้งขึ้น โดยยังไม่ต้องการคำตอบตอนนี้ครับ หากแต่เป็นคำถามที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของคนไทย โดยคนไทย และเพื่อคนไทย ผ่านกระบวนการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งถูกกำหนดให้จัดขึ้นอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

ภาคีเครือข่ายจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร? สมัชชาสุขภาพเป็นการทำงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนครับ ตั้งแต่การร่วมกำหนดประเด็นนโยบาย ร่วมพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย ร่วมหาฉันทามติ ไปจนถึงร่วมขับเคลื่อนและติดตามมติไปสู่การปฏิบัติ โดยมีคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คจ.สช.) ทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้กระบวนการใน “ขาขึ้น” (การพัฒนาประเด็นจนถึงการหาฉันทามติ) ส่วนใน “ขาลง” (การขับเคลื่อนและติดตามมติ) คณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามมติ (คมส.) เป็นกลไกในการเอื้ออำนวยกระบวนการดังกล่าว

แม้ว่ากระบวนการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ ปี ๒๕๕๖ กำลังอยู่ระหว่างกระบวนการทำงาน และกำหนดจัดประชุมใหญ่ในวันที่ ๒๖-๒๘ มีนาคม ๒๕๕๗ แต่สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๗ ยังดำเนินการคู่ขนานกันไป คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คจ.สช.) จึงได้เปิดรับประเด็นเพื่อกำหนดเป็นระเบียบวาระการประชุมจากหลายช่องทางที่สำคัญ คือ การเปิดรับ “ประเด็นนโยบายสาธารณะ” จากภาคีเครือข่าย ทั้งที่เป็นองค์กร หน่วยงานวิชาการ/วิชาชีพ องค์กรภาคประชาชน ธุรกิจฯ และเครือข่ายสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่และสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น รวมทั้งช่องทางอื่นๆ ได้แก่ ประเด็นที่เชื่อมโยงกับการทำงานของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) และกลไกที่เกี่ยวข้อง และประเด็นที่พัฒนาจากเครื่องมือต่างๆ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และประเด็นที่เกิดจากการทบทวนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ผ่านมา โดยภาคีเครือข่ายที่จะเสนอประเด็นนโยบายสาธารณะ ควรจัดทำเป็นข้อเสนอที่กระชับ ชัดเจน เป็นรูปธรรม มีข้อมูลสนับสนุน และควรมีภาคีเครือข่ายร่วมเสนอที่หลากหลายมากกว่าองค์กรเดียว มีกระบวนการพัฒนาข้อเสนอก่อนล่วงหน้า และมีผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมรับรู้มาก่อน โดยขอให้จัดทำข้อเสนอ ส่งไปยัง สช. ภายในวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๗ และเมื่อ คจ.สช. พิจารณา กำหนดให้ประเด็นนโยบายสาธารณะใดเป็นร่าง

ระเบียบวาระการประชุมแล้ว จะประกาศให้ภาคีเครือข่ายที่เป็นผู้เสนอประเด็นนั้นๆ ร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำร่างข้อเสนอ/มติ นำเข้าสู่การพิจารณาการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๗ ต่อไป หากภาคีเครือข่ายท่านใดยังมีข้อสงสัย สามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ทางเว็บไซต์ www.samatcha.org หรือ โทรศัพท์ ๐-๒๘๓๒-๙๐๖๑ โทรสาร ๐-๒๘๓๒-๙๐๐๒ นะครับ

“นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของประเทศไทยจะ何去何ต ใครเป็นผู้กำหนด” ถึงตรงนี้ ท่านผู้อ่านคงได้คำตอบแล้วนะครับ กระบวนการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้าตาจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับพี่น้องภาคีเครือข่ายทั้งหลายแล้วละครับ... สวัสดีครับ

ต่อจากหน้า ๔

“๗ องค์กรจับมือเตรียมผลักดัน”

ตั้งนั้น “แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพในระยะท้ายของชีวิต พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙” จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางและผลักดันให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ประกอบด้วย ๑. เสริมสร้างความรู้ ทักษะที่ดีต่อการมีสุขภาพในระยะท้ายของชีวิตและตายดี และการดูแลแบบประคับประคอง ๒. พัฒนาและจัดระบบบริการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายของชีวิตที่ได้คุณภาพ มาตรฐานครอบคลุม เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในระยะท้ายของชีวิต และรองรับการตายดี ๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดบริการ

ทั้งนี้สาระสำคัญในแผนฯ ได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนมาตลอดปี ๒๕๕๖ จนเป็นที่ยอมรับและจะได้นำเสนอต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) เพื่อเสนอต่อครม. เพื่อใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการดำเนินงาน และการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป นอกจากนี้ ยังมีอีกภารกิจที่ต้องทำคู่ขนานกันไป คือ การสื่อสารสาธารณะ เนื่องจากทัศนคติของคนไทยยังมีช่องว่างที่ต้องทำความเข้าใจอีกมาก โดยเฉพาะการไม่ต้องการพูดถึง “ความตาย” ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว

"สมัชชาสุขภาพ":

เครื่องมือสร้างประชาธิปไตย

แม้ว่าเจตนารมณ์สำคัญของระบอบประชาธิปไตย คือ การเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มสามารถต่อรองร่วมกันได้ แต่กลับพบว่า คนบางกลุ่มกลับเข้าไม่ถึงกลไกบางอย่าง เพื่อจะทำให้ตัวเองสามารถต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคมได้ เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะมีเพียงคนบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถเข้าไปต่อรองในพื้นที่ดังกล่าวได้ โอกาสที่จะเกิดระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้นในสังคม จึงเกิดขึ้นได้ยากตามไปด้วย

เช่นเดียวกับวิกฤติบ้านเมืองที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ต้องยอมรับว่ามีสาเหตุมาจากระบบการปกครองที่เราใช้ นั่นก็คือ **"ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน"** ที่ใช้วิธีการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนไปทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง

แต่ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งนั้นกลับไม่ยึดหลักธรรมาภิบาล แต่ไปทำตามบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือกว่า โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะเป็นที่ตั้ง กระแสเรียกร้องทางการเมืองข้อหนึ่ง คือ ต้องมีการพัฒนาระบบการปกครองของไทยเราให้เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

แล้วประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คืออะไรละ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายโดยสรุปได้ว่า หมายถึง การมี

ส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพหน้าที่ ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวท้าวหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือสังคมส่วนรวม

มีนักวิชาการท่านหนึ่ง ชื่อ **แคทท์** (Helena Catt) เสนอไว้อย่างน่าสนใจว่า องค์ประกอบและเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มี ๔ ประการ คือ

ประการแรก ทุกคนสามารถยกประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งขึ้นมา เพื่อกำหนดเป็นวาระของการประชุมสามารถเสนอทางเลือก และมีส่วนร่วมในการเลือกหรือการตัดสินใจสุดท้ายได้

ประการที่สอง เป็นการประชุมที่ทุกคนสามารถพูดคุยกันได้อย่างทั่วถึง (Face-to-face meeting)

ประการที่สาม มีการปรึกษาหารือ หรืออภิปรายประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาพิจารณากันอย่างกว้างขวาง ทุกคนต้องการมีส่วนร่วมในการอภิปราย และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

ประการที่สี่ มีแนวโน้มที่พยายามจะให้เกิดความเห็นพ้อง (Consensus) ร่วมกันในประเด็นปัญหาที่พิจารณา

กล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

อีกทั้งยังช่วยในการตัดสินใจของรัฐบาลให้มีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล

ให้มีความโปร่งใส (Transparency) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน (Responsiveness) และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ (Accountability) เป็นอย่างดี

ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นนั่นเอง

ผมเขียนมาถึงตรงนี้ ทำให้คิดไปถึงเครื่องมือหนึ่งตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่เรียกว่า **"สมัชชาสุขภาพ"** ซึ่งกฎหมายได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็น **"กระบวนการที่ให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ หรือความมีสุขภาพที่ดีของประชาชน โดยจัดให้มีการประชุมอย่างเป็นระบบและอย่างมีส่วนร่วม"**

ซึ่งหากนำความหมายของคำว่า **"สมัชชาสุขภาพ"** ไปเชื่อมโยงกับแนวคิดของคำว่า **"ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม"** จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่ตั้งอยู่บนหลักการเดียวกันเพราะสมัชชาสุขภาพนั้นเป็นกระบวนการที่เปิดกว้างสำหรับบุคคลและคณะบุคคล ในการเสนอประเด็นปัญหาที่จะนำมาพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย

เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับทุกคนในการแสดงความคิดเห็นอย่างทัดเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็ นเสียงเล็กเสียงน้อย และครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน

เป็นกระบวนการที่เน้นการพูดคุยที่ตั้งอยู่บนฐานความรู้และข้อมูลรองรับที่เชื่อถือได้

เป็นกระบวนการที่ไม่ได้ใช้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ แต่จะใช้ความเห็นร่วมกันจากบุคคลทุกฝ่ายในลักษณะที่เรียกว่า **"ฉันทามติ"** หรือ Consensus นั่นเอง

แบบมีส่วนร่วม

เป็นกระบวนการที่ไม่ได้มอบมติที่เห็นพ้องต้องกันนั้น ให้เป็นภาระของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ถือเป็นเจ้าของร่วมกัน ทุกฝ่ายมีหน้าที่นำมตินั้นไปปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วก็นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แบ่งปันกัน

ผมจึงกล้ากล่าวอย่างเต็มปากว่า ในขณะที่ประเทศไทยเราได้สร้างเครื่องมือไว้พร้อมแล้วสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ฉะนั้น หากถามว่าเราจะพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างไร

คำตอบก็ง่ายดายทีเดียว เพียงเร่งส่งเสริมให้ทุกพื้นที่ ทุกองค์กรมีการนำเครื่องมือ **“สมัชชาสุขภาพ”** ไปใช้อย่างกว้างขวางให้เต็มพื้นที่ เปิดพื้นที่ให้ทุกเสียงของทุกคนกำหนดอนาคตของตนเอง

เพราะหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ การสร้างอำนาจให้ทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย มีอำนาจในการต่อรองอย่างเท่าเทียมกัน ประชาธิปไตยจึงจะดำรงอยู่ได้ด้วยฐานอำนาจที่หลากหลายเช่นนี้

สายแกลงสุขภาพ

โดย กองบรรณาธิการ

สร้างสุขภาวะชุมชนด้วยธรรมนูญ

สุขภาพ ต.หนองยาว

พนิดา มิ่งสมร

“ธรรมนูญสุขภาพ เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน เป็นเข็มทิศนำทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวหนองยาว โดยชาวหนองยาว เข้ามามีส่วนร่วมในการทำธรรมนูญสุขภาพของตนเอง ซึ่งจะเป็นธรรมนูญสุขภาพที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของพวกเขา สิ่งที่จะระบุในธรรมนูญสุขภาพ ไม่ได้มาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน”

นางพนิดา มิ่งสมร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านต้นนา เล่าถึงธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาว อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา ว่าเกิดขึ้นจากความต้องการของชาวตำบลหนองยาว ที่ต้องการกำหนดแนวทางในการสร้างสุขภาพของชุมชนตนเอง เพื่อให้ตำบลหนองยาวมุ่งไปสู่ **“ตำบลแห่งความสุข”** โดยจะต้องมีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม จริยธรรม และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บรรลุไว้ในธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาวด้วย

ธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาว ได้แรงบันดาลใจ และแนวทางการจัดทำจากธรรมนูญสุขภาพ ต.ชะแล้ อ.สิงหนคร จ.สงขลา โดยนำมาปรับใช้ให้เหมาะกับพื้นที่ ต.หนองยาว เมื่อได้ร่างธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาวมาแล้ว ก็จัดเวทีประชาพิจารณ์ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วม โดยจัดประชาพิจารณ์ในหมู่บ้านต่างๆ จนครบทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ พร้อมทั้งแจกจ่ายธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาว ให้แก่ชาวบ้านด้วย โดยแต่ละบ้านจะได้ธรรมนูญสุขภาพ ๑ เล่มต่อ ๑ บ้าน

กว่า ๑ ปี ของการนำธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาวไปปฏิบัติ มีเรื่องราวดีๆ เกิดขึ้นในพื้นที่มากมาย เริ่มตั้งแต่การใช้ธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาว เป็นกรอบในการจัดสรรงบประมาณของท้องถิ่น โดยมีหลักเกณฑ์ว่า จะจัดสรรงบ

ประมาณให้กับโครงการที่สอดคล้องกับธรรมนูญสุขภาพ ทำให้การทำโครงการเกี่ยวกับสุขภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ส่งผลให้เกิดโครงการดีๆ เช่น โครงการโรงเรียนระดับทอง โครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กน่ายอ ซึ่งล้วนสอดคล้องกับธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาวทั้งสิ้น

สำหรับการทำให้ธรรมนูญสุขภาพเกิดผลในทางปฏิบัตินั้น พนิดาเห็นว่า จะต้องกำหนดให้มีผู้ดูแลให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างชัดเจน

“อย่างเรื่องสิ่งแวดล้อม อบต. เป็นผู้รับผิดชอบ อบต. จะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขขึ้นมาว่า หากจะสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก่อมลพิษจากกลิ่นขยะ น้ำเสีย เสียง ฝุ่นละออง ก็ต้องมีกระบวนการประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความเห็นของคนในชุมชนก่อน หากมีการคัดค้านแม้แต่เสียงเดียว ก็จะไม่อนุญาตให้มีการตั้งโรงงาน นี่เป็นแนวปฏิบัติที่เรายึดถือร่วมกัน ซึ่งส่วนนี้ระบุไว้ในธรรมนูญสุขภาพของเรา ในเรื่องการป้องกัน ควบคุมโรค และปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ”

ส่วนที่ต้องเพิ่มเติมในธรรมนูญสุขภาพนั้น พนิดามองว่า น่าจะเป็นเรื่องการเลี้ยงสุนัข เพราะขณะนี้บางบ้านเลี้ยงสุนัขจำนวนมาก

“เราจะต้องมาตกลงร่วมกันว่า หากเลี้ยงไม่เกิน ๓ ตัว ทาง อบต.จะรับผิดชอบค่าวัคซีนพิษสุนัขบ้าให้ แต่หากเกินจากนี้และมีปัญหาสุนัขกัดชาวบ้าน เจ้าของต้องรับผิดชอบค่าวัคซีนเอง เพราะที่ผ่านมา อบต. ต้องเสียงบประมาณค่าวัคซีนสูง เนื่องจากเจ้าของสุนัขไม่ดูแลรับผิดชอบ เมื่อเกิดปัญหาขึ้น”

ดังนั้น เมื่อประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพได้ราว ๑ ปี จึงมีการจัดเวทีเพื่อปรับปรุงธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาว ให้ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น ขณะนี้อยู่ระหว่างการนำร่างธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาวที่ปรับปรุงแล้ว ไปสอบถามชาวบ้าน ว่ายังมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องอีกหรือไม่ เพื่อให้ธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาวเป็นเครื่องมือในการสร้างสุขภาวะให้เกิดแก่ชาวหนองยาวได้อย่างแท้จริง และตรงกับความต้องการ

“ก้าวต่อไปของธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาว คือ การทำให้ชาวหนองยาว เข้าใจเนื้อหาของธรรมนูญสุขภาพอย่างแท้จริง ที่ผ่านมามีชาวบ้านบางส่วนไม่ชอบอ่านหนังสือ จึงไม่สนใจที่จะศึกษาข้อกำหนดต่างๆ ในธรรมนูญสุขภาพ และยังไม่เห็นว่าการกำหนดต่างๆ ในธรรมนูญเขียนด้วยภาษาวิชาการมากเกินไป เข้าใจยาก ตรงนี้เราต้องปรับให้เป็นภาษาง่ายๆ ชาวบ้านอ่านแล้วเข้าใจ รู้ว่าต้องทำอะไร อย่างไร เมื่อเข้าใจเนื้อหาแล้ว ก็ต้องชักชวนให้ชาวบ้านมาร่วมกันปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ในธรรมนูญสุขภาพ ต.หนองยาวของเราจึงจะเป็นตำบลแห่งความสุขได้” พนิดา กล่าวทิ้งท้าย

คุณค่าของคน

โดย ศูนย์ประสานงานการพัฒนากระบวนการและกลไก การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

แม้วันนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ต้องจ่ายค่าเสียหายให้กับชาวจะนะเป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท จากคดีสลายการชุมนุมโครงการก่อสร้างท่อก๊าซจะนะ ไทยมาเลเซีย ที่หน้าโรงแรม เจ.บี. อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ หรือราว ๑๐ ปีที่แล้ว แต่เหตุการณ์นี้ยังคงเป็นภาพหลอนและแผลในใจของชาวจะนะจนถึงปัจจุบัน

งานเขียนชิ้นนี้เกิดจากการลงเยี่ยมพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนงานเอชไอเอชุมชน กรณีการสร้างท่าเรือน้ำลึก อ.จะนะ จ.สงขลา เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา โดยมี นพ.เปรม ชินวันทนนานนท์ รองประธานอนุกรรมการรางวัลสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ พร้อมด้วย อ.ทิพย์รัตน์ นพคุณารมย์ อนุกรรมการรางวัลสมัชชาฯ นพ.ประจักษ์วิช เล็บนาค รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และทีมงาน

“จะนะ”

ก้าวข้ามความขัดแย้งสู่การใช้ข้อมูลรักษาแผ่นดิน

“จากบทเรียนกรณีท่อก๊าซ เราได้มวลชนมาเยอะ แต่เมื่อรัฐบาลใช้ความรุนแรงสั่งตีชาวบ้าน มวลชนก็หายไปมากเช่นกัน” กิตติภพ สุทธิสว่าง ผู้ประสานงานศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติเพื่อชุมชน หรือน้ำแทน-ที่แทนของใครหลายคน และเป็นคนเดียวที่อยู่ที่อยู่ในเหตุการณ์สลายการชุมนุม และจากเหตุการณ์นั้นในวันนี้ อ.จะนะ จ.สงขลา ก็มีท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย โรงไฟฟ้าจะนะโรงที่ ๑ กำลังผลิต ๗๐๐ เมกะวัตต์ และโรงไฟฟ้าจะนะโรงที่ ๒ กำลังผลิต ๘๐๐ เมกะวัตต์ ที่จะเปิดจ่ายไฟในปีนี้ รวมถึงการเข้ามาของโครงการท่าเทียบเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ ๒ ความพ่ายแพ้ทำให้ชาวจะนะหลายคน “ถอดใจ” แต่จากปรากฏการณ์การใช้ข้อมูลชุมชนเข้าทวงถามความเหมาะสมของโครงการท่าเทียบเรือน้ำลึกของบริษัทเซฟรอนฯ ของชาวท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ส่งผลให้ทุกวันนี้โครงการยังคงชะงักงัน บวกกับข้อมูลในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ EIA กรณีท่าเทียบเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ ๒ ระบุว่า **“ทะเลจะนะมีเพียงปลาหลังเขียวและปลาแป้น”** ข้อความจากนักวิชาการที่ดูเหมือนจะไม่รู้จักทะเลที่นี้อย่างลึกซึ้ง จะเป็นอีกหนึ่งแรงที่ปลุกชาวบ้านให้หาข้อมูลมาเทียบกัน ความหวังของการใช้ข้อมูลเข้าสู่จึงเป็นเหมือนแสงสุดท้ายที่ทำให้ผู้นำแทนและทีมงานได้ลองทำงานข้อมูลด้วยกระบวนการเอชไอเอชุมชน โดยเริ่มต้นที่ บ้านสวนกง อ.จะนะ จ.สงขลา ราวเดือนมกราคม ๒๕๕๕ มาจนถึงปัจจุบัน

วรรณิศา จันทรหอม จากศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติเพื่อชุมชนและนักปฏิบัติการเอชไอเอกรณีท่าเทียบเรือจะนะ เล่าว่า การทำเอชไอเอชายหาดบ้านสวนกงเริ่มต้นทำงานกับเด็กในชุมชน และผู้ใหญ่เข้ามาเพิ่มเติมในขอบเขต ๔ หมู่บ้าน ๓ ตำบล ใน อ.จะนะ และจากข้อมูลตั้งแต่มกราคม ๒๕๕๕ - มีนาคม ๒๕๕๖ พบว่าที่นี่มีปลาเศรษฐกิจกว่า ๙๔ ชนิด กุ้ง ๑๒ ชนิด ซึ่งบางชนิดส่งขายไปยังประเทศมาเลเซีย ญี่ปุ่น และจีน หมึก ๗ ชนิด ปู ๗ ชนิด หอย ๒๐ ชนิด มีเส้นทางเศรษฐกิจที่เริ่มตั้งแต่แม่ค้าที่ขายหอย ตลาดในชุมชน ไปจนถึงตลาดต่างประเทศ พบโลมาสีชมพู โลมาหัวค้อน โลมาหัวบาตร เต่าตนุ ซึ่งในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้ให้กว่า ๓๐๐ ล้านบาท อีกทั้งยังสามารถส่งอาหารทะเลหล่อเลี้ยงคน

บังคอรณีย์ ระหมันยะ ผู้ประสานงานกลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูชายฝั่งทะเลบ้านสวนกง กำลังอธิบายการทำประมงชายฝั่งที่จะนะให้กับทีมงาน

สงขลาได้ทั้งจังหวัด มีการส่งไปขายยังจังหวัดต่างๆ เช่น บัตตานี ยะลา นราธิวาส ตรัง นครศรีธรรมราช สตูล ภูเก็ต ลพบุรี กทม. และยังมีส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย จึงนับได้ว่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนสงขลาและอาเซียน และตอนนี้ก็เขยิบไปสู่การทำข้อมูลกิจการ **“นกเขา”** ใน อ.จะนะ ซึ่งนกเขานี้มีชื่อเสียงถึงขนาดว่ามีการจองตั้งแต่ยังอยู่ในไข่กันทีเดียว

บังคอรณีย์ ระหมันยะ ผู้ประสานงานกลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูชายฝั่งทะเลบ้านสวนกงเล่าว่า แต่ก่อนอยากกินปลาอะไรในทะเลจะนะก็ได้กิน แต่ช่วงหนึ่งมีเรือประมงพาณิชย์บุกทำให้ประมงชายฝั่งหากินไม่ได้ ตอนนั้นพวกเขาเจ็บปวดมากเพราะต้องออกไปหากินข้างนอกและกลับมาคิดกันในกลุ่มว่าที่ไม่สามารถหากินได้ไม่ใช่เพราะคนมากขึ้น แต่เป็นเพราะทะเลจะนะกำลังเปลี่ยนไปทำให้ในปี ๒๕๓๔ จึงมีการตั้งกลุ่มอนุรักษ์ประมงชายฝั่งเพื่อให้กลับมาสมบูรณ์เหมือนเดิม ตอนนั้นขายหอยหลายมากคล้ายกับคนบ้านแตกก็ต้องสร้างบ้านขึ้นมาใหม่ แต่ตอนนี้ทะเลจะนะกลับมาสมบูรณ์เหมือนเดิมแล้ว และไม่อยากจะเสียหอยไป “พวกเราอยากทำให้คนภายนอกรู้จักเราว่าทะเลที่นี่สมบูรณ์ ให้แต่คนทำข้อมูลมา ของใครใคร่ทำ เวลาไปไหนก็ไปพร้อมกับหนังสือที่ทำ (รายงานเอชไอเอชุมชน) แล้วบอกกับทุกคนว่าที่นี่มีปลาเยอะ เราอยู่ได้อย่างสบายไม่อยากจะเปลี่ยนไป”

บังคนนี่ใครๆ ก็พากันเรียกว่าผู้เชี่ยวชาญด้านทะเลจะนะ เป็นหนึ่งในเรี่ยวแรงหลักที่ช่วยเติมข้อมูลด้วยว่าเกิดเตียบโต และอยู่กับทะเลมาทั้งชีวิต

นำแทนสะท้อนว่าความแตกต่างของการทำงานข้อมูลกรณีท่อก๊าซกับท่าเทียบเรือคือ กรณีท่อก๊าซฯ ข้อมูลจะกระจุกอยู่ในกลุ่ม NGOs และนักวิชาการภายนอก ซึ่งรับรู้ข้อมูลโครงการนี้มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ แต่ชุมชนไม่ได้รับรู้ข้อมูลไปพร้อมกันและไม่มีการทำข้อมูลของชุมชนเองไปประกอบการตัดสินใจทำให้ **“มีความรู้แต่ขาดความรู้สึก”** แต่ในกรณีนี้เมื่อชาวบ้านมีข้อมูลของตัวเองและรู้สึกว่ามีเป็นข้อมูลของพวกเขา จึงทำให้เกิดวาทกรรมของคนที่นี่ว่าทะเลคือชีวิต เพราะเขาเกิด เตียบโต และหากินอยู่ที่นี้ และยังพบว่าเกิดปรากฏการณ์ความรู้สึกยอมรับว่า ข้อมูลที่ได้เป็นของชาวบ้านไม่ใช่ของ NGOs มีเพื่อนจากหลายวงการเข้ามาช่วยเหลือ เช่น กลุ่มละครมะนาวหวาน ที่นำข้อมูลนี้ไปแสดงเป็นละครเวทีเล่นในชุมชน มีกลุ่มที่ทำเรื่องนิทานเข้ามาช่วยอบรมครูจำนวน ๑๗ โรงเรียนใน อ.จะนะ และพาครูลงพื้นที่เพื่อไปทำข้อมูลและใช้สอนเด็ก

และที่สำคัญยังนำข้อมูลนี้ไปให้กับหน่วยงานรัฐในพื้นที่ที่มีส่วนกำหนดนโยบายและอนุมัติอนุญาตตามอำนาจที่มี ให้ได้รับทราบข้อมูล จนเกิดเป็นปฏิญญา **“การปกป้องพื้นที่ผลิตอาหารทะเลจะนะ เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารของภูมิภาคอาเซียน”** ซึ่งมีการลงนามกันในงานอะโบบีหะมะจะนะหรือจ่าน ณ ชายหาดบ้านสวนกง ต.นาทับ อ.จะนะ จ.สงขลา เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ๘

อำนาจละมุน

กระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคส่วนอื่น ในความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมกัน เน้นการมีส่วนร่วมและตัดสินใจตามข้อเท็จจริง นับเป็นการจัดวางระบบอำนาจใหม่ในสังคมไทยที่เรียกว่า **soft power** ซึ่งยังไม่มีคำแปลอย่างเป็นทางการในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แต่นักวิชาการบางท่านเสนอคำว่า **“อำนาจละมุน”** ในความหมายซึ่งใกล้เคียงกับความหมายซึ่งบุคคลต้นคิดบัญญัติคำนี้ขึ้นมา ข้อมูลจากสารานุกรมเสรีให้รายละเอียดว่า **ศาสตราจารย์ โจเซฟ นีย์ (Joseph Nye)** นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติคำว่า **Soft Power** ขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ เพื่อระบุถึงอำนาจซึ่งส่งอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันนำมาซึ่งการปรับบทบาททำที่ของประเทศอื่นซึ่งเห็นดีเห็นงามต่อข้อเสนหรือเงื่อนไขของประเทศอื่น โดยมิต้องใช้อำนาจทางทหาร (อำนาจปืน) ไปข่มขู่ หรืออำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการค้า (อำนาจเงิน) ไปล่อใจหรือซื้อใจประเทศนั้นๆ โจเซฟ นีย์ ท่านผู้นี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์หรือกูรูอันดับแรกแห่งวงการความ

สัมพันธ์ระหว่างประเทศของโลก และมีอิทธิพลอย่างสูงต่อแนวทางการสัมพันธ์ของสหรัฐอเมริกาในช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา ผ่านกระบวนการ **“ไม้นวม”** มากกว่า **“ไม้แข็ง”** ซึ่งสำนวนอเมริกันเรียกว่า **carrot and stick** ซึ่งเจ้าของม้าต้องเลือกว่าจะให้แครอทเป็นรางวัลแก่ม้าเมื่อมันทำตามคำสั่ง หรือเลือกกระหน่ำทุบตีด้วยไม้ท่อนเพื่อบังคับให้ม้าเดิน **อำนาจละมุน ทำงานผ่านกระบวนการซึ่งโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ร่วมกัน ภายภาคหน้าและเชื่อถือตาม ทำตามโดยไม้อัดออด**

เปรียบดังท่าทีของเพื่อนเราซึ่งกักมือเชื้อเชิญเราให้เดินมาที่หน้าต่าง ซึ่งมองออกไปสู่ทิศอันงดงามข้างนอกบ้าน แล้วเชื้อเชิญให้เราเต็มใจก้าวเดินร่วมกับเขาไปสู่ที่หมายข้างนอก ย่อมต่างกับความรู้สึกเมื่อถูกปืนจี้และถูกข่มขู่ให้ก้าวออกไปข้างนอก เช่นใดก็เช่นนั้น ความร่วมมือของประเทศกับอีกประเทศเพื่อแก้ปัญหาใหญ่และซับซ้อน ย่อมมิได้ผ่านอำนาจปืน

ผลงานของโจเซฟ นีย์ พ.ศ. ๒๕๔๗ **อำนาจละมุน: วิธีแห่งความสำเร็จของการเมืองทั่วโลก (Soft Power: The Means to Success in World Politics)** อำนาจละมุนนั้นมีฐานจาก **ทุนวัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และท่าทีของนโยบายระหว่างประเทศที่สั่งสมต่อกันมา**

ผมย้อนนึกถึงโอกาสทางธุรกิจของเกาหลีที่สื่อสารวัฒนธรรมเกาหลีผ่านภาพยนตร์ชุดแดจังกึม ด้วยการวางยุทธศาสตร์สื่อสารการตลาดผ่านอาหารเกาหลี

และมีทัวร์ชิมอาหารเกาหลีรองรับ เพื่อยกระดับอาหารเกาหลีให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก แบบเดียวกับอาหารจีน อาหารญี่ปุ่น อาหารอิตาลี และอาหารไทย

และย้อนนึกถึงค่านิยมทางการเมืองซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ สหรัฐอเมริกาประเทศเกิดใหม่สองร้อยปีเศษ แต่ความหมายของอิสรภาพและประชาธิปไตยกลับงอกงามในพลเมืองสหรัฐในสิบสามอาณานิคมโลกใหม่ของราชอาณาจักรอังกฤษ นักบวชปราชญ์ นักวิชาการ พ่อค้า ช่างฝีมือ ช่างนาฬิกา พ่อบ้านแม่บ้าน และเยาวชน ลูกขึ้นประกาศเอกราชจากอังกฤษ และต่อกรกับกองทัพอังกฤษที่เกรียงไกร ด้วยหัวใจที่ต่างพูดคำเดียวกันว่า **“เสรีภาพและหน้าที่”** ย่อมให้คุณค่าต่อประชาธิปไตยบ้านเรา

ความยึดติดว่าประชาธิปไตยคือการเลือกตั้ง แต่มีน้ำพาดต่อหลักความเสมอภาค หลักเสรีภาพและหน้าที่ หลักภราดรภาพ (คือไม่เสียมให้ผู้คนแบ่งฝ่ายแตกแยก แบ่งสี) ฯลฯ อันเป็นหลักการสำคัญแห่งประชาธิปไตย รวมถึงท่าทีของฝ่ายที่กุมอำนาจรัฐที่มีต่อประชาชนที่เคยทำตามๆ กันมา อำนาจรัฐจะแปลกแยกจากอำนาจละมุนอยู่ไม่น้อย ซึ่งอำนาจละมุนต้องใช้เวลาบ่มเพาะความเข้าใจ โดยเฉพาะกับกลุ่มที่หลงยึดติดว่าตนนั้นมีอำนาจ

กำลังถูกอำนาจละมุนกักมือให้ก้าวออกมาเคียงข้างประชาชนอยู่ไหนๆ ๘

รู้ไหม ทำไมเรียก

“สาวกกะเบือ”

คนไทยรุ่นเก่า เช่นรุ่น **“เบบี้บูมเมอร์” (Baby Boomer)** หรือรุ่นเด็กเกิดมาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ต่อมาจนถึงรุ่นเอ็กซ์ (Generation X) และรุ่นวาย (Generation Y) คงยังรู้จัก **“สาวกกะเบือ”** กันอยู่ แต่รุ่นต่อจากนั้น ได้แก่ รุ่นแซด (Generation Z) คือยุคคอมพิวเตอร์ และปัจจุบันคือรุ่นแอลฟา (Generation Alpha) หรือรุ่นอินเทอร์เน็ต คงทาคันรู้จักสาวกกะเบือ หรือ **“ไม้ตีพริก”** ได้น้อยลง เพราะคงจะมีไม่กี่บ้านที่ยังตำน้ำพริกกินเอง เนื่องจากมีน้ำพริกสำเร็จรูปวางขายมากมาย ทั้งประเภทตำใหม่ใส่ถุงขาย หรือประเภทบรรจุภาชนะขึ้นหีบเย็บน ออ.

แต่ไม่ว่าจะรู้จักสาวกกะเบือหรือไม่ คงมีน้อยคนที่จะทราบ ว่าทำไมเรียกอุปกรณ์ทำครกขึ้นนี้ว่า **สาวกกะเบือ**

คำนี้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายความหมายของคำว่า **“สาวก”** ในความหมายที่หนึ่งว่า **“น. เครื่องมือสำหรับตำอย่างหนึ่ง, คู่กับครก. สาวกกะเบือ น. สาวกไม้สำหรับตำข้าวเบือหรือน้ำพริก เป็นต้น ใช้คู่กับครกกะเบือ”**

อ่านแล้วก็ต้องสะดุดกับคำว่า **“ข้าวเบือ”** จึงต้องเปิดไปดูคำนี้ พบคำอธิบายว่า **“ข้าวเบือ น. ข้าวสารที่ตำกับของอื่นใช้ประสมกับน้ำแกงเพื่อให้ น้ำแกงข้น”** ซึ่งอ่านแล้วพอจะ **“ได้เค้า”** ขึ้นมาบ้าง แต่ก็ยังไม่กระจ่าง

ต้องเปิดต่อไป ดูคำว่า **“ครก”** ซึ่งให้คำอธิบายไว้ยาวหน่อย ว่า **“น. เครื่องใช้ที่มีลักษณะอย่างหลุมสำหรับตำหรือโขลกด้วยสาวก, เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้ทั้งท่อนขนาดใหญ่ยาวประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ขุดเนื้อในออกให้เป็นหลุมลึกสำหรับตำหรือข้อมข้าว เป็นต้น ด้วยสาวก หรือ ตะลุมพุก เรียกว่า ครกข้อมมือ, ถ้าใช้ตำด้วยกระเดื่องเรียกว่าครกกระเดื่อง... ครกกะเบือ น. ครกดินสำหรับตำข้าวเบือหรือน้ำพริก เป็นต้น, ใช้คู่กับสาวกกะเบือ”**

คำอธิบายนี้ ทำให้เห็นภาพชัดเจน ทั้งครกตำข้าว สาวกที่ทำด้วยไม้ท่อนยาว สาวกตะลุมพุก และสาวกที่ใช้เท้าเหยียบที่เรียกว่าครกกระเดื่อง แต่ไม่ถึงขั้นทำให้ร้อง **“อ้อ”** สำหรับ **“สาวกกะเบือ”**

คำนี้ พจนานุกรม ไทย-ไทย ของอาจารย์ **เปลื้อง ณ นคร** ให้ความหมายจนทำให้เข้าใจได้มากขึ้น ในคำอธิบาย **“ข้าวเบือ”** โดยให้ความหมายว่า **“น. ข้าวสารที่ตำกับของอื่น ใช้ประสมกับน้ำแกงตามธรรมเนียมไทยเหนือ, คำ ‘ครกข้าวเบือ’ ‘สาวกข้าวเบือ’ เรานำมาใช้เขียนเป็น ‘ครกกะเบือ’ ‘สาวกกะเบือ’ ซึ่งใช้ตำน้ำพริก”**

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เคยอธิบายคำนี้ไว้ ดูเหมือนจะในคอลัมน์ **“ขอยสวณพลู”** จนทำให้ร้อง **“อ้อ”** ว่าดังนี้

“อีกคำหนึ่งที่ยากจะพูดถึงก็คือ ข้าวเบือ ซึ่งได้บอกมาแล้วว่าเป็นข้าวสาร ซึ่งคนแต่ก่อนใช้แทนผงชูรส บอกว่าทำให้น้ำแกงหวานขึ้น ข้าวเบือส่วนใหญ่นั้นต้องเอาข้าวสารมาโขลกให้ละเอียด ครกที่ใช้ตำข้าวในสมัยนั้นเป็นครกไม้ขนาดใหญ่ใช้สาวกไม้ยาว ใช้สองมือจับตรงกลาง ตำจนข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร เมื่อจะเอาข้าวสารมาตำเป็นข้าวเบือก็ต้องเป็นสาวกสั้นถือมือเดียวได้ เหมือนสาวกตำน้ำพริกทุกวันนี้ จึงได้เรียกสาวกแบบสั้นว่า ‘สาวกข้าวเบือ’ เพราะไม่ใช่ตำข้าวตามปกติ และก็ได้กลายมาเป็น ‘สาวกกะเบือ’ ในปัจจุบันนี้”

อย่างไรก็ดี คำอธิบายของ **ม.ร.ว.คึกฤทธิ์** ก็ยังไม่ **“สิ้นกระแสความ”** เพราะระบุว่า **“ข้าวเบือ”** ประกอบด้วย **“ข้าวสาร”** เท่านั้น แต่พจนานุกรมให้ความหมายว่า **“ข้าวสารที่ตำกับของอื่น”** อยากรู้ก็ต้องค้นหาต่อไปว่า **“ของอื่น”** ประกอบด้วยอะไรบ้าง จึงทำให้ **“น้ำแกงหวานขึ้น”** ๘

พลเมืองก้าวหน้า

ฐานสำคัญสู่การปฏิรูปประเทศไทย

สั่งการจากบนลงมาตั้งแต่ กระทรวง ทบวง กรม มีชุมชนอยู่ล่างสุด ให้เป็นโครงสร้างใหม่ในแนวระนาบ คือ นโยบายต่างๆ ประชาชนเป็นผู้กำหนดทิศทางเอง ส่วนรัฐ หน่วยงานต่างๆ เอกชน และสื่อมวลชน มีหน้าที่หนุนเสริมทรัพยากรให้เท่านั้น

“ที่ผ่านมามันไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ไร้ที่ทำกิน ดังนั้น รัฐต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นภาควิชาการเอาความรู้ไปเติมเต็ม เป็นพี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุนทางทรัพยากรและแก้ไขข้ออุปสรรคต่างๆ” เธอ กล่าวย้ำอย่างหนักแน่น

นโยบายโดยชุมชน เพื่อชุมชน ด้วยกระบวนการสมัชชา

เป็นที่รู้กันว่าจากโครงสร้างที่รวมศูนย์กลางของอำนาจไว้ที่รัฐบาล ส่งผลให้การพัฒนาประเทศในช่วง ๒ รุ่นคนที่ผ่านมาขาดการมีส่วนร่วม เคยชินกับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากผู้มีอิทธิพลหรือตัวแทนจากอำนาจรัฐ แล้วตกทอดมาถึงคนรุ่นที่ ๓ กลายเป็นคนอ่อนเปลี้ยไม่สามารถยืนด้วยลำแข้งของตนเองได้

ดังนั้น การจะฟื้นกำลังวังชาให้ชุมชนกลับมามีความเข้มแข็งจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเธอยืนยันว่าการปฏิรูปจะสัมฤทธิ์ผลต้องอาศัยพลังจากพลเมืองที่เข้มแข็งและการจะเปลี่ยนประชาชนให้มีพลังเข้มแข็ง มีจิตสำนึกตระหนักในปัญหาของตนและแก้ไขได้นั้น จะต้องนำเครื่องมือที่เรียกว่า กระบวนการสมัชชา มาใช้

เธออธิบายว่า กระบวนการสมัชชา คือกลไกของการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เป็นเครื่องมือที่ทำให้คนเล็กคนน้อยสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง ดังนั้น มติที่มาจากสมัชชาจึงเป็นฉันทามติที่ถูกต้อง แหวมคม และสันติวิธี เป็นประชาธิปไตยที่ไม่ใช่แบบพวกมากลากไปดังที่เราเห็นในสภาผู้แทนที่ทรงเกียรติ

ฉันขอให้เธอยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมซึ่งได้เกิดขึ้นและเห็นผลมาแล้ว

ตัวอย่างแรกของเธอเองถึงคือ **ชุมชนท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช** คือตัวอย่างที่ชัดเจน เธอเล่าว่า ท่าศาลาเป็นชุมชนที่ลุกขึ้นมาจัดการปัญหาและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของตนเองจากโครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนทรัพยากรทางทะเลที่อุดมด้วยอาหาร รวมถึงสภาพแวดล้อม ชุมชนจึงรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายเปิดเวทีสาธารณะ ช่วยกันจัดทำกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยชุมชน หรือ CHIA โดยมีเครือข่ายภาควิชาการให้การสนับสนุน กระทั่งได้รับชัยชนะ นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาไปสู่การร่วมกันกำหนดนโยบายการพัฒนาในท้องถิ่นของตนเอง

หรือ **เครือข่ายการบริหารจัดการน้ำ ลุ่มน้ำห้วยกระเสียว อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี** มีการเปิดเวทีสมัชชาและจัดตั้งเป็นคณะกรรมการกลไกในการจัดการน้ำ ให้หน่วยงานราชการอย่างกรมชลประทาน เป็นพี่เลี้ยงคอยสนับสนุนในด้านข้อมูลวิชาการ ปรากฏว่าเป็นไปด้วยดี ปราศจากความขัดแย้งและความรุนแรง มีความเสมอภาคกัน กระทั่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้นำบทเรียนการจัดการโดยชุมชนห้วยกระเสียวไปนำเสนอบนเวทีสหประชาชาติ ในฐานะตัวแทนประเทศไทย และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ (อันดับ ๑ คือ เกาหลีใต้)

หรือ **ชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า จ.สุพรรณบุรี** ซึ่งเคยประสบปัญหาหนี้สินท่วมตัว เช่นเดียวกับเกษตรกรของประเทศ ชาวบ้านและแกนนำชุมชนจึงมาร่วมกันหาทางออก แลกเปลี่ยนพูดคุยจนเป็นฉันทามติ เปลี่ยนจากการทำเกษตรพึ่งสารเคมี เป็นเกษตรอินทรีย์จนเป็นที่ยอมรับ สามารถส่งไปจำหน่ายให้กับมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก นอกจากนี้ ชุมชนยังร่วมกันปกป้องเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ด้วยการส่งเสริมทักษะการเล่นดนตรี จนสามารถสร้างรายได้จากการเล่นดนตรี ซึ่งเด็กๆ ก็ได้เรียนรู้คุณค่าของเงิน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปลอดภัยจากยาเสพติด ครอบครัวยังมีความสุข

“เห็นใหม่ว่ากลไกของสมัชชา สามารถปฏิรูปไปได้หลายเรื่องตั้งแต่เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ชุมชนได้ร่วมกันพูดคุยถึงปัญหา ร่วมกันจัดการแม้จะมีความเห็นต่าง แต่ท้ายที่สุดมติต่างๆ คือฉันทามติที่ได้

ตกผลึกให้เป็นความเห็นร่วมแล้วเดินไปด้วยกัน เป็นนโยบายสาธารณะที่มาจากข้างล่างไม่ใช่ข้างบน เป็นนโยบายที่ชุมชนกำหนดเอง และชุมชนเหล่านี้มีอยู่ทั่วประเทศ”

ขยับจากเรื่องที่กระทบ ทำเป็นตัวอย่าง ต่อเนื่องไปจนตาย

ได้ยินได้ฟังทำให้ฉันเริ่มเห็นแสงสว่างเล็กๆ ที่ปลายอุโมงค์ แต่ก็ยังอดหวั่นใจไม่ได้ว่ากลไกสมัชชาที่กล่าวมานั้น จะมีความยั่งยืนและไม่หยุดกลางคัน

เธอตอบว่า ครีธาจะเกิดขึ้นเมื่อมีตัวอย่างที่ดี ทำให้เห็น จะสามารถเปลี่ยนความคิดที่เป็นไปไม่ได้ให้เป็นไปได้ อย่างเรื่องเกษตรอินทรีย์ มีตัวอย่างคือ ผู้ใหญ่บ้านท่านา ๒๐ ไร่ โดยไม่ใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า แต่ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด สามารถปลดหนี้ มีสุขภาพที่แข็งแรง ผลสำเร็จที่ปรากฏคือ เกิดแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านเชื่อและครีธาในที่สุด

“ตัวอย่างที่ดี มีค่ามากกว่าคำสอน”

นอกจากมีตัวอย่างแล้ว จะต้องเลือกทำประเด็นที่กระทบต่อคนในชุมชน ซึ่งจะง่ายในการมีส่วนร่วม เช่น ชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า เริ่มจากปัญหาหนี้สินและสุขภาพเสื่อมโทรมจากการได้รับสารเคมีในปริมาณมาก ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน เพราะได้รับผลกระทบเหมือนกัน หรือชุมชนท่าศาลา โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ได้เข้ามาใกล้กินวิถีชีวิต ความมั่นคงทางอาหารของพวกเขา

อย่างไรก็ตาม ยังมีสิ่งสำคัญอีกประการคือ ต้องกระทำต่อเนื่อง ตลอดชีวิตจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อมีการทำอย่างต่อเนื่องจะเกิดเป็นพลวัตที่ก่อให้เกิดพลังทางสังคม เกิดการเรียนรู้ เกิดพลังพลเมืองเป็น active citizen ดังนั้น พลังพลเมืองจึงไม่ได้หมายถึงวัยทำงานเท่านั้น แต่รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ต้องบ่มเพาะเป็นต้นกล้า ไร่ไม่ต่อไป

“เมื่อประชาชนตื่นรู้ มีจิตสำนึก การปฏิรูปเศรษฐกิจ การจัดการทรัพยากรของชาติ การสร้างความเป็นธรรม การศึกษา สังคม ความยุติธรรม จะเกิดขึ้นโดยแท้จริง โดยมีนโยบายสาธารณะมาจากข้างล่าง โครงสร้างการเมืองจะเปลี่ยน นักการเมืองที่ไม่มีศีลธรรมจะไม่มีสิทธิเข้ามานั่งเป็นตัวแทนของเขาได้ นักการเมืองเป็นเพียงตัวแทนที่รับนโยบายจากเราไม่ใช่จากคุณ พวกกันที่สำหรับประชาชนियม รัฐไม่ใช่พ่อแม่รัฐเป็นเพียง coaching ผู้เอื้ออำนวย ประชาชนคือเจ้าของตัวจริง”

การสนทนาในเช้าวันนั้น ทำให้ฉันมั่นใจว่าการปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนประเทศไทยไม่ใช่เพียบแคดที่ขอบฟ้า แต่จะเป็นแสงสีทองในอรุณรุ่ง... ๘

สานสืบทิศ ๒๕๕๗

(ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์)

สวัสดีปีใหม่ทองครับ... คอลัมน์สารลิปทิศฉบับปฐมฤกษ์แห่งปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ นี้ ขอให้ทุกท่าน ล้วงกระเป๋าเจอสตางค์ พบนิยามความสุข มีสุขภาพที่ดี มิตรไมตรีสุขสมใจ แม้ว่าสถานการณ์บ้านเมืองยังอึมครึม ไร้ทิศทาง ภายใต้ความหวังก็ขอให้ประเทศไทย กลับมาร่มเย็น ดั่งสยามเมืองยิ้มอีกครั้งนี้

เจษฎา มิ่งสมร

เมื่อต้นปีที่ผ่านมา ต้องขอส่งกำลังใจไปยัง พี่ธำพรัง (นาฎิชา ร้วทอง) ซึ่งขณะนี้กำลังต่อสู้กับอาการป่วย ทางทีม สช. ได้ไปเยี่ยม ส่งกำลังใจเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา ขอให้สุขภาพแข็งแรง และเอาชนะโรคให้ได้ครับ... ขอแสดงความยินดีกับผู้ได้รับรางวัลคนค้นคน อวอร์ด ครั้งที่ ๕ รางวัลเกียรติยศ ได้แก่ ผศ.บัณฑิต อ่อนดำ รางวัลคนไทยหัวใจสีเขียว ได้แก่ มูลนิธิสืบนาคะเสถียร และ เครือข่ายคนรักแม่วังก์ รางวัลเยาวชนต้นแบบ ได้แก่ นักศึกษากลุ่ม

ดาวดิน นักสู้ห้องสา รางวัลผู้ปิดทองหลังพระ ได้แก่ วิฑูรย์ เลียนจำรูญ เครือข่ายวิทยุชุมชน สมัชชาสุขภาพ เพื่อชีวิต ความหลากหลาย อธิปไตย และความมั่นคงทางอาหาร รางวัลคนนอกกรอบ ได้แก่ ธีรวัฒน์ แดงกะเปา ผอ.รพ.สต.บ้านสี่แยกสวนป่า รางวัลผู้สร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่ นพ.วรวิทย์ ตันติวัฒนทรัพย์ โรงพยาบาลอุ้มผาง และ โยชิมิ โอรุอิ ผู้หญิงที่มองโลกด้วยหัวใจ รางวัลนักสู้ผู้ไม่แพ้ ได้แก่ กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด บ้านน้ำแพร่ กลุ่มเขื่อนผาก และ จินตนา แก้วขาว ประธานกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด

ด้านการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ๓ ม.ค. ๒๕๕๗ จังหวัดชัยนาทก็ไม่รอช้า พี่พรทิพย์ ขุนวิเศษ แกนนำสมัชชาสุขภาพจังหวัดร่วมกับเครือข่ายจัดงาน MOU เพื่อลงนามร่วมกันระหว่าง สช. และเครือข่ายในจังหวัด พัฒนาประเด็นสาธารณะผ่านกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัด (PHA)... เมื่อวันที่ ๘ ม.ค. ๒๕๕๗

ในภาคของคณะกรรมการคนพิการระดับชาติ ที่มี นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ เป็นประธาน ก็มีการประชุมติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง...และยินดีต้อนรับกับคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คจ.สช.) ชุดใหม่ โดยมี พี่เจษฎา มิ่งสมร (ภาคประชาสังคม) เป็นประธานในการจัดงานปี ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นโอกาสของภาคประชาสังคมที่จะได้แสดงศักยภาพในการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างเต็มที่ครับ... ๕

“นโยบาย ๓ ดี”

สวัสดีค่ะ ดิฉัน ยาวาร์ตน์ ไชยหอม วิทยุชุมชนคนภูจินารายณ์ ผู้สื่อข่าวสุขภาพภาคอีสาน จ.กาฬสินธุ์ ฉบับนี้มีเรื่องนโยบาย ๓ ดี และสมัชชาสุขภาพจังหวัดกาฬสินธุ์ มาเล่าสู่กันฟังค่ะ

จังหวัดกาฬสินธุ์มีนโยบาย ๓ ดี คือ **คนดี สุขภาพดี รายได้ดี** เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพ โดยมีเป้าหมายให้ **กาฬสินธุ์เป็นเมืองแห่งความสุข** (Kalasin Happiness Model) เกิดความสมดุลในทุกมิติ บนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม และทำงานเชิงบูรณาการ ประชาชนคือเป้าหมายในการพัฒนา โดยต้องพัฒนาคนและสังคม นำไปสู่สังคมคุณภาพ สร้างความสุขให้เกิดขึ้นแก่ชาวกาฬสินธุ์อย่างยั่งยืน

นพ.พิสิทธิ์ เอื้อวงศ์กุล นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบาย ๓ ดี ไว้ว่า นโยบายนี้ผลักดันให้เกิดโครงการงานศพปลอดเหล้าและการพนัน การลดใช้สารเคมีในการเกษตร มุ่งสู่เมืองเกษตรอินทรีย์ การยกระดับมาตรฐานสุขภาพ ให้เป็นที่พึงของประชาชน และการสร้างชุมชนสิ่งแวดล้อมให้เป็นชุมชนสิ่งแวดล้อมสีเขียว โดยตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน คือ **ด้านคนดี** มีครอบครัวในชุมชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม

อย่างสม่ำเสมอ ชุมชนมีการสืบสานวัฒนธรรมตามฮีต ๑๒ คอง ๑๔ มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน เป็นต้น **ด้านสุขภาพดี** ชุมชนมีการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง มีการแก้ไขปัญหาสารเคมีตกค้างในอาหารและกระแสเลือด โดยใช้ น้ำสมุนไพรรางจืดและน้ำยานางขับสารพิษตกค้าง ชุมชนมีการส่งเสริมและใช้สมุนไพรปัญญาไทยในการดูแลสุขภาพ **ด้านรายได้ดี** มีครัวเรือนที่สามารถผลิตอาหารได้ด้วยตนเอง พอกินตลอดปี มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีรายได้พอเพียงสำหรับการดำรงชีวิต

ด้านผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ **นายสุวิทย์ สุปงกฏ** ก็ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนนโยบาย ๓ ดี โดยมอบหมายให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำ ๑,๘๕๔ หมู่บ้าน ๖๔ ชุมชน ร่วมกันขับเคลื่อน และในปีนี้ โครงการ ๓ ดี ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ ๒ แล้ว ซึ่งจะขยายผลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และหวังให้เกิดผลเป็นรูปธรรมด้วย ชาวกาฬสินธุ์จึงต้องร่วมมือร่วมใจกันสร้าง **กาฬสินธุ์เมืองแห่งความสุข** ให้เป็นจริง

เรื่องนี้ **คุณม้วน ถิ่นวิไล** หนึ่งในคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดกาฬสินธุ์มองว่า ยังต้องแสวงหาความร่วมมืออีกมาก โดยต้องเชื่อมโยง

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการขับเคลื่อนงานไปพร้อมกัน ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง กระตุ้นให้หน่วยงานในพื้นที่ตื่นตัว มีการถอดบทเรียน จัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาพัฒนางาน จึงจะสามารถทำให้การขับเคลื่อนนโยบาย ๓ ดี เป็นจริงได้

สมัชชาสุขภาพ จ.กาฬสินธุ์ เป็นหนึ่งในเครื่องมือพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมที่จะช่วยสร้างให้คนกาฬสินธุ์มีสุขภาพะได้เช่นกันนั้น คุณม้วนมองว่า หัวใจของสมัชชาสุขภาพอยู่ที่การนำมติสมัชชาสุขภาพไปขับเคลื่อนให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันทำงาน ที่จังหวัดกาฬสินธุ์เองก็ต้องเร่งแสวงหาความร่วมมือ เชื่อมประสานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มาร่วมกันขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพให้เกิดผลให้ได้

“อย่างมติเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ก็ผ่านเวทีสมัชชาสุขภาพระดับชาติมาแล้ว เราควรผลักดันให้มาเป็นวาระของจังหวัด เรื่องนี้เชื่อมโยงกับโรงเรียนได้เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของอาหารในโรงเรียนอย่างโรงเรียนใน ต.สามัคคี อ.ร่องคำ ก็น่าจะเป็นพื้นที่นำร่องได้”

“การมีส่วนร่วม” จึงเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสุขภาพให้เกิดขึ้นแก่ชาวกาฬสินธุ์ ๕

คุยกับเสยา

>> นพ.อำพล จินดาวัฒนะ
เลขาธิการ' สุธาภาพแห่งชาติ

ประเทศไทยไม่เหมือนเดิม

แม้แต่คนที่ลงคะแนนโหวตให้เขาไปมีอำนาจไป
บริหาร เขาก็ละเลย ทำแค่อกนโยบายประชานิยม
หยิบยื่นโน้มน้าลงใบให้ เพื่อปิดปากให้เงียบเสียงค้านหรือ
เสียงไม่เห็นด้วย

โครงการรับจำนำข้าวที่ทำให้ประเทศเสียหาย
หลายแสนล้าน โครงการจัดการน้ำ ๓.๕ แสนล้าน ที่
ทำโดยไม่สนใจฟังเสียงท้วงติงของประชาชนในเรื่อง
ผลกระทบทางลบ โครงการกู้เงิน ๒ ล้านล้านที่หลบเลี่ยง
ระบบตรวจสอบ และจะทำให้คนไทยต้องใช้นี้กันไป
อีกนานครึ่งร้อยปี การออกกฎหมายที่เอาประโยชน์เข้า
พรรคพวกฉบับแล้วฉบับเล่า การทุจริตคอร์รัปชันทุก
รูปแบบที่ระบาดแพร่หลาย ฯลฯ เป็นตัวอย่างความ
บิดเบี้ยวของการทำงานตามระบอบประชาธิปไตยแบบ
ตัวแทน ที่หลงทำให้ประชาชนเข้าใจผิด คิดว่าเมื่อชนะ
เลือกตั้งแล้ว พวกเขาจะทำอะไรอย่างไก็ได้ มองเห็น
ประชาชนเป็นแค่หัวหลักหัวตอ

เมื่อถึงวันหนึ่งที่ประชาชนเหลือทน บ้านเมือง
จึงลุกเป็นไฟ ไม่ใช่มีใครมาเผาบ้านเผาเมือง แต่เกิดเป็น
“ปรากฏการณ์มวลมหาประชาชน” ลุกฮือขับไล่รัฐบาล
และเรียกร้องให้มี “การปฏิรูปประเทศ” ก่อนจัดให้มีการ
เลือกตั้งใหม่

เพราะประชาชนรู้ว่า หากเลือกตั้งภายใต้
ระบบกติกาแบบเดิม ใครที่มีเงินมาก มีอิทธิพลมาก
อำนาจมาก ก็จะกลับเข้ามาอีก ส่งลูกหลาน เครือญาติ
พรรคพวกใครลง ก็จะได้อำนาจเข้ามา นักการเมือง
หน้าเดิมๆ พวกเดิมๆ ก็เข้ามายึดอำนาจ แล้วคิดและทำ
แบบเดิมๆ อีก “วงจรแห่งความชั่วร้าย” ก็หมุนไป
เหมือนเดิมๆ ประเทศก็จมดิ่งลงไปเรื่อยๆ

แต่วันนี้ ประเทศไทยไม่เหมือนเดิมแล้ว
สังคมไทยไม่เหมือนเดิม คนจำนวนมากเกิดสำนึกทาง
การเมือง พร้อมออกมามีส่วนร่วมทางการเมือง มี
ส่วนร่วมในเรื่องของสาธารณะ ไม่เป็น “ไทยเฉย” แบบที่
มีคนประณามอีกต่อไป

คนจำนวนมากเป็นล้าน ลุกขึ้นมาประกาศตนว่าเป็น
“ไทยไม่เฉย” พร้อมมีส่วนร่วม พร้อมเป็นธุระ พร้อม
เฝ้าระวัง พร้อมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และพร้อม
ร่วมปฏิรูปประเทศไทย

พลังพลเมืองเกิดขึ้นทุกหย่อมหญ้า
นักการเมือง คนที่จะเข้ามาทำงานเพื่อบ้านเมือง
ควรสำเหนียก และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ใน
ทุกเรื่อง ทุกระดับ

หยุดคิดเองทำเอง
หยุดดูถูกประชาชน
ส่งเสริมให้เกิด “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม”
(Participatory Democracy) ตามเจตนารมณ์ของ
รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ อย่างจริงจังกันเถอะ
เจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.สุภาพแห่งชาติ คือ
การส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือตาม พ.ร.บ.สุภาพแห่งชาติ คือ
เครื่องมือสนับสนุนการทำงานเชิงนโยบายตามแนวทาง
ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นี้แหละ สามารถนำไปใช้
หรือประยุกต์ใช้กับการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบาย
สาธารณะในทุกเรื่องได้

ลองศึกษาและนำไปใช้กันดูครับ

ปรากฏการณ์ “มวลมหาประชาชน” จำนวน
เป็นล้านๆ พวกกันออกมาต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม
ฉบับเหมาเข่ง และตามมาด้วยการขับไล่รัฐบาลรักษาการ
และนักการเมืองที่ใช้อำนาจบาตรใหญ่ในการบริหาร
ประเทศ ที่อ้างว่ามาจากการเลือกตั้งด้วยเสียงข้างมาก
กลายเป็นความขัดแย้งใหญ่ในบ้านเมือง กินเวลาต่อเนื่อง
หลายเดือนจนข้ามปี

เป็นห้วงเวลาที่คนไทยทุกภาคส่วนได้มีโอกาส
เรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย เรื่องการบ้านการเมืองจาก
ของจริงครั้งใหญ่ แบบที่ไม่เคยมีมาก่อน

ในอดีต นักการเมืองชอบบอกว่า เรื่องการเมือง
เป็นเรื่องผูกขาด รับสัมปทานไว้เฉพาะพวกนักการเมือง
ไม่นิยมให้ประชาชนรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมือง
ใครมีความเห็นอะไรที่ไม่ถูกใจ พวกเขาก็ทำให้ไปลงสมัคร
รับเลือกตั้งแข่งกับพวกเขา อะไรนิดอะไรหน่อยก็อ้างว่ามา
จากประชาชน มาจากเสียงข้างมาก

ที่จริง รัฐธรรมนูญเขียนรับรองสิทธิการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการ
พัฒนา หรือการกำหนดนโยบายสาธารณะต่างๆ และ
การตัดสินใจทางการเมือง รวมไปถึงการตรวจสอบ
การใช้อำนาจรัฐทุกระดับมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ แล้ว

แต่ที่ผ่านมารัฐบาลและสภาที่มาจากการเลือกตั้ง
มักจะละเลย และทำให้ประชาชน/สังคมเข้าใจว่าการ
กำหนดนโยบายและการตัดสินใจเรื่องทุกอย่าง เป็นเรื่อง
เอกสิทธิ์ของพวกเขา จึงคิดและทำโน้นนี่โดยมองไม่เห็นหัว
ของประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยตัวจริง

สำนักงานคณะกรรมการสุภาพแห่งชาติ

ชั้น ๓ อาคารสุภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ หมู่ ๔ ต.ตลิ่งชัน อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

ชำระฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๖๘/๒๕๕๓
ปณ.นนทบุรี

"ทำให้ตอบ"

“ทำให้ตอบ” เครื่องมือที่เป็นกลไกให้เกิด
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนคืออะไร
ใครรู้คำตอบให้ส่งคำตอบมาที่ กอง
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สานพลัง
บจก.สร้างสื่อ ๑๗/๑๑๘ ซ.ประดิพัทธ์ ๑
ถ.ประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขต
พญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ ภายใน ๒๘
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เรามีของรางวัล รอ
ท่านเจ้าของคำตอบที่ถูกต้อง ๒๐ ท่านแรก
จ้า...

จดหมายข่าว “สานพลังปฏิรูประบบสุภาพ” รายเดือน เจ้าของ สำนักงานคณะกรรมการสุภาพแห่งชาติ (สช.) ที่ปรึกษา ดร.กาญจนา กาญจนสินี นพ.อำพล จินดาวัฒนะ
บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา ปิติพร จันทระ ฅณ อยุธยา บรรณาธิการอำนวยการ ลาวัญญ์ เจาเบญจกุล บรรณาธิการ บจก. สร้างสื่อ จำกัด กองบรรณาธิการ อรพรรณ ศรีสุขวัฒนา
นพ.อุกฤษฏ์ มิลินทางกูร วิสสุทธิ บุญญะโสภิต นิรชา อัครวิธากุล เตชิต ชาวบางพรหม ทิพิชา โปษยานนท์ ฅนุต มธุรพจน์ วรณวิมล ชวัญญาใจ จาริก ไชยรักษ์ เขมวดี ขนาบแก้ว
ชนิษฐา แซ่เอี้ยว ที่อยู่ สำนักงานคณะกรรมการสุภาพแห่งชาติ ชั้น ๓ อาคารสุภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ หมู่ ๔ ต.ตลิ่งชัน อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์
๐-๒๘๓๒-๙๐๐๐ แฟกซ์ ๐-๒๘๓๒-๙๐๐๑ ติดต่อกองบรรณาธิการ บริษัท สร้างสื่อ จำกัด ๑๗/๑๑๘ ซ.ประดิพัทธ์ ๑ ถ.ประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์
๐-๒๒๗๑-๔๓๓๙ แฟกซ์ ๐-๒๖๑๘-๗๘๘๘